

du ostalog onda kao i danas, kao što je istakao u raspravi Veseljko Velčić iz Zagreba, bazična institucija polivalentnog sadržaja. To podvlačimo tim više kada znamo da je danas pred bibliotečno-informacijskim sustavom izuzetno velika perspektiva i obaveza da pomaže izgraditi visokoobrazovani i drugi kadar, kao i omogućiti naš znanstveno-tehnološki razvoj u razini sa svjetskim, čemu i naše društvo pridaje izuzetne napore. Ovdje posebno mislimo na akciju izgradnje nove zgrade i novog bibliotečno-informacijskog sustava u sklopu »nove« Nacionalne i sveučilišne biblioteke u Zagrebu.

Naposljetku želimo reći i to da je uoči znanstvenog skupa u Malom Lošinj u otvorena izložba »Pisana riječ na otocima Cresu i Lošinj«, s ukupno 26 eksponata. Zadnjeg dana skupa u Valunu je na otoku Cresu otvoren glagoljski lapidarij autora Branka Fučića, a slijedećeg dana osnovana je Katedra Čakavskog sabora za Cres i Lošinj s ciljem poticanja i objedinjavanja svih stvaralačkih i razvojnih potencijala u njegovanju kulturne baštine tih otoka.

Nevio Šetić

ŠPANJOLSKA 1936—1939. Znanstveni skup, Beograd 1986.

U red najznačajnijih etapa suvremene povijesti bez sumnje ulazi rat u Španjolskoj od 1936. do 1939. godine. Iako se to odavno zna, još uvijek taj rat nije znanstveno obrađen kako treba, a i u samoj Španjolskoj nastoji se danas o njemu pisati što manje. Međutim, taj je rat u mnogočem uvod u drugi svjetski rat, u razdoblje najvećega dosadašnjeg krvoprolića u svjetskim razmjerima. U Španjolskoj se 30-ih godina pokazala sva narasla snaga agresivnoga njemačkog nacizma i talijanskog fašizma, ali i igra svjetskih sila, među njima i Staljinova SSSR-a, koja je, na kraju, i dovela do sloma slobodarskih htijenja i npora španjolskog naroda. Da bi se što bolje sagledale sve dimenzije toga rata, koji se u znatnoj mjeri reflektirao i na nas, a u povodu njegove 50-godišnjice, u Zagrebu je 8. i 9. prosinca 1986. god. organiziran znanstveni skup, koji su priredili Međuakademijski odbor Savjeta akademija SFRJ za proučavanje uzroka i posljedica drugoga svjetskog rata i Institut za historiju radničkog pokreta Hrvatske; predsjednik Organizacionog odbora bio je akademik prof. dr. Vladimir Stipetić. Prema programu (koji sadrži i niz rezimea pojedinih referata), skup je radio u plenumu i dvije sekcije. Na plenarnim sjednicama bilo je govora o Josipu Brozu Titu i ratu u Španjolskoj (Z. Cepo), o organizaciji prihvata jugoslavenskih dobrovoljaca iz Španjolske u Zagrebu (N. Lengel-Krizman), o Ligi naroda i događajima u Španjolskoj 1936—39, o Trećem njemačkom Reichu i španjolskom građanskom ratu (D. Lukač), o talijanskom fašizmu i španjolskom građanskom ratu (E. Filak), o španjolskom socijalizmu i građanskom ratu 1936—39: sukobi unutar pokreta i njihove pouke (T. Inđić), o događajima u Španjolskoj 1936—39. i sazrijevanju revolucionarne krize u Jugoslaviji (N. Petrović), o uzrocima poraza proletarijata u Španjolskoj u građanskom ratu 1936—39 (R. Nikolić), o jugoslavenskim borcima iz Španjolske u NOR-u (G. Miljanić), o španjolskom građanskom ratu u historiografskoj literaturi na srpsko-hrvatskom jeziku (M. Palić), o iskustvima iz toga rata u proizvodnji oružja u NOB-u (R. Bulatović), o arhivskoj građi o španjolskim dobrovoljcima u jugoslavenskim arhivima (J. Paver) te o »La Baracca« i partizanskom kazalištu (M. Hribar-Ožegović). U prvoj sekciji bili su prijavljeni ovi referati: jugoslavenske jedinice u internacionalnim brigadama španjolske republikanske vojske (S. Koprivica-Oštrić), Milan Gorkić o ratu u Španjolskoj (N. Jovanović), Blagoje Parović i Božidar Maslarić, predstavnici CK KPJ, u Španjolskoj (D. Plečaš), jugoslavenski ljekari i studenti

medicine dobrovoljci u tome ratu (V. Gavrilović), novi podaci o učešću makedonskih interbrigadista u ratu (O. Ivanovski), Gančo Hadžipanzov — pjesnik-revolucionar (P. Korobar), Crnogorci u ratu (Đ. Batričević), Sišćani i Banijci u ratu (Đ. Gajdek), Dalmatinci u španjolskom nacionalnooslobodilačkom ratu (M. Čurin), Istrani i Riječani u internacionalnim brigadama (M. Sobolevski), sudjelovanje jugoslavenske ekonomske emigracije u ratu (M. Kolar-Dimitrijević), regionalna historiografija o borbi Jugoslavena (I. Očak); u drugoj sekciji bile su planirane ove teme: KPJ i španjolski građanski rat (S. Pešić), zemljoradnička ljevica i rat (B. Petranović), španjolski građanski rat — faktor diferencijacije političkog života u Sloveniji (A. Vidović-Miklavčić — J. Prunk), interpretacija rata u Španjolskoj kao činilac idejnog i političkog opredjeljenja u Hrvatskoj (Z. Stipetić), vojvodanska javnost i rat (A. Kasaš), KP u Hrvatskoj i rat španjolskog naroda protiv fašizma za slobodu (B. Janjatović), organizacija punkta za prihvrat dobrovoljaca i problemi njihova odlaska iz Dalmacije 1937. (T. Šitin), revolucionarni pokret studenata Beogradskog univerziteta i španjolski građanski rat (M. Vasić), revolucionarni studenti Zagrebačkog sveučilišta u Španjolskoj 1936—39. (V. Rajčević), Stampa KPJ i rat (M. Vesović), časopis »Žena danas« i španjolski rat s posebnim osvrtom na Makedoniju (V. Vesković-Vangeli) i komemorativni skupovi poginulim španjolskim borcima iz Crne Gore (Z. Lakić). Nakon svake sesije odvijala se bogata diskusija.

Iz izloženoga vidljiv je raspon tema pojedinih referenata, koje su dopunjavane i u diskusiji (pa i tako da su prilozii pojedinaca u raspravi bili i bogatiji podacima od samih saopćenja). Vidljivo je da su zahvaćeni u prvom redu sadržaji koji govore o vrlo plodnom sudjelovanju pripadnika jugoslavenskih naroda i narodnosti u tome ratu za slobodu na Pirenejskom poluotoku, te da će se morati izmijeniti dosad poznata brojka od 1700 sudionika, a od toga polovica palih. Tako je, npr., samo u zapadnoj Hrvatskoj (Istra, Kvarnersko primorje, Gorski kotar) u zadnje vrijeme utvrđeno više desetaka novih imena španjolskih boraca. Svakako, uočljivo je da ni ovaj simpozij nije odgovorio na pitanje — a što je s onima našim zemljacima koji su bili na suprotnoj, fašističkoj strani? Danas-sutra morat će se proučiti i uloga tih neprijateljskih elemenata. Činjenica jest da je španjolski rat (ili španjolski građanski rat, ili španjolski narodnooslobodilački rat, ili pak rat za slobodu — različito ga nazivaju referenti) bio izuzetno važna revolucionarna škola za naše ljude, koji su, zatim, sudjelovali i u NOB-u; mnogi od njih postali su istaknuti organizatori i rukovodioci ustanka te borci u raznim krajevima Jugoslavije. Treba reći i to da ima još uvijek neistražene arhivske građe o našim španjolskim borcima i u stranim i u našim arhivskim i drugim spremištima, na što je u svom referatu upozorila i J. Paver. Tako je, npr., samo jedna veća stručno-istraživačka akcija rovinjskog Centra di ricerche storiche Talijanske unije za Istru i Rijeku otkrila u Italiji vrlo bogate fondove izvora o borcima iz Istre i Rijeke.

Petar Strčić

METODOLOŠKI PROBLEMI SAVREMENE ISTORIJE, Saopštenja sa Okruglog stola održanog 17. i 18. decembra 1985. godine u Beogradu, Institut za savremenu istoriju, Beograd, 1987.

Uvod u ovu zbirku referata izražava težnju za sustavnim sređivanjem i vrednovanjem iskustava u metodologiji suvremene povijesti, zatim za usporedbom s iskustvima u proučavanju drugih razdoblja povijesti i s dostignućima drugih historiografija. Priznaje se, također, da jugoslavenskoj historiografiji nedostaje stalno

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

HISTORIJSKI ZBORNİK GOD. XL (1) str. 1—470, Zagreb 1987.

IZDAVAČ: Savez povijesnih društava Hrvatske

REDAKCIJSKI ODBOR

Mirjana GROSS, Zagreb
Ivan KAMPUS, Zagreb
Tomislav RAUKAR, Zagreb
Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Ivan KAMPUS

LEKTOR I KOREKTOR

Branko ERDELJAC

Adresa uredništva:

Savez povijesnih društava Hrvatske
Zagreb, Filozofski fakultet, Ul. Đure Salaja 3

Časopis izlazi jednom godišnje

Narudžbe šalžite na adresu:

Savez povijesnih društava Hrvatske, Zagreb, Krčka 1

Cijena ovog broja iznosi 5000 din.

Izdavanje časopisa sufinancira

Samoupravna interesna zajednica za znanstveni rad SRH

Tisak Štamparskog zavoda »Ognjen Prica« u Zagrebu — travanj 1988.